

Lányiné Toldi Judit

Polgári Jogi Tanszék

Témavezető: Lenkovics Barnabás

ÉLETTÁRSÁK A KÖZJEGYZŐ ELŐTT – A HÁZASSÁGON KÍVÜLI EGYÜTTÉLÉSI FORMÁK ÚJ TÍPUSÚ SZABÁLYOZÁSA

A közjegyzői irodában napi rendszerességgel találkozom az élettársakat érintő kérdésekkel, amelyek nagy része az utóbbi néhány évben felgyorsult családjogi tárgyú jogfejlődés eredményeihez kapcsolódik. Előadásomban két megközelítésből szeretném bemutatni az élettársakat érintő változásokat. Elsőként az utóbbi három év *jogalkotói tevékenysége* során intézményesített párkapcsolati modelleket tekintem át, majd ezek megjelenését vizsgálom a *jogalkalmazásban*, ezen belül is elsődlegesen a kibővült közjegyzői tevékenység során.

A) Jogalkotás

Az elmúlt két év jogalkotási eredményeit tükrözi, hogy az élettársi kapcsolatot törvényi szinten sokáig csupán a Ptk. értelmező rendelkezései között elhelyezett élettárs-fogalom és a közös háztartásban élő személyek vagyoni viszonyaira vonatkozó szakasz,¹ néhány szociális tárgyú jogszabály, valamint a bírói gyakorlat egyes esetei körvonalazták, mára pedig az uniós tagállamok jogrendszereihez hasonló, differenciált jogi szabályozással rendelkezünk. A házasság mellett további három féle, törvényi szinten elismert kapcsolatformát különíthetünk el: a regisztráció nélküli tényleges élettársi kapcsolatot (*de facto élettársi kapcsolat*), az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába bejegyzett, regisztrált párkapcsolatot,² valamint az azonos neműek számára létesített bejegyzett élettársi kapcsolatot.³ Ügyfeleink főként az együttélési formák létrejöttével és jogkövetkezményeivel kapcsolatban érdeklődnek, így ezen a területen egyre inkább felértékelődik a közjegyző tanácsadó tevékenysége. Az egyes párkapcsolati modellek jellegzetességeinek összevetéséhez az alábbi szempontokat érdemes figyelembe vennünk: fogalmi elemek és a nyilvántartásba vétel lehetősége, névviselési jogosultság és a családi állapot meg-

---

¹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban Ptk.) 685/A. § és 578/G. §

² Az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. tv. 36/E.-36/G. §-ai, valamint a 83/2009 (XII. 30.) IRM rendelet által szabályozott nyilvántartási rendszerben regisztrált párkapcsolat

³ A bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. tv. (a továbbiakban: Bét.) által szabályozott kapcsolatforma

jelölése. További kritérium lehet az apasági vélelem keletkezése, az emberi reprodukcióra irányuló eljárásban való részvétel és az örökbe fogadás lehetősége. Végezetül érdemes megvizsgálni az adott kapcsolattípusnál érvényesülő vagyoni jogi rendszert, az öröklési joghatásokat, valamint a kapcsolatforma megszűnésének és megszüntetésének lehetőségeit. Az egyes szempontok szerinti összevetésnél célszerű megemlíteni, hogy az új Polgári Törvénykönyv⁴ családügyi és öröklési jogi könyve a jelenleg hatályos rendelkezéseken túl milyen újdonságokat hoz ezen kapcsolatformák szabályozásában.

A tényleges élettársi kapcsolat *fogalma* egymással házasságkötés és bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő két, azonos, vagy különböző nemű személyt takar, akik közül egyiknek sem áll fenn mással házassági életközössége, bejegyzett élettársi életközössége vagy élettársi kapcsolata, és akik nem állnak egymással egyenesági rokonságban vagy testvéri, fültestvéri kapcsolatban.⁵ A regisztrált párkapcsolat ugyanazeken a fogalmi elemeken nyugszik, azonban résztvevői kizárólag olyan nem cselekvőképelen nagykorú személyek lehetnek, akik szerepelnek a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (a továbbiakban: MOKK) által működtetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásában (a továbbiakban (ENYER rendszer)).⁶ Az azonos nemű párok anyakönyvvezető előtt ún. bejegyzett élettársi kapcsolatra is léphetnek, amelynek létesítési körülményei szinte mindenben megfeleltethetők a házasságkötéssel. Az együttes megjelenés, személyes kijelentés, nyilvánosság és a két tanú jelenléte itt is kötelező, azonban a kapcsolat külön nyilvántartásban, a bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvében fog szerepelni és kizárólag a betöltött tizennyolcadik életév esetén jöhet létre.⁷ A bejegyzett élettársi kapcsolat meghatározása a jövőben az új Ptk. családügyi könyvében kap helyet a tényleges élettársi kapcsolat definíciójával együtt, amely tartalmilag megegyezik a jelenleg hatályos fogalommal.⁸ A tényleges élettársi kapcsolathoz nem kötődik névviselési jogosultság és a bejegyzett élettársi kapcsolatban élők sem alkalmazhatják a házassági névviselésre vonatkozó szabályokat. A családi állapotra vonatkozó adatot tartalmazó nyilvántartásban azonban a családi állapotot úgy kell feltüntetni, hogy az alábbi megjelölések együtt szerepeljenek: „házas” és „bejegyzett élettárs”, „özvegy” és „özvegy bejegyzett élettárs”, „elvált” és „elvált bejegyzett élettárs”. Kivételt képez az anyakönyvi nyilvántartás, valamint a személyi adat- és lakcím-nyilvántartás.⁹ A tényle-

⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv.

⁵ Ptk. 685/A. §

⁶ Az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. tv. 36/E. §, az „ENYER” megjelölés a nyilvántartásra szolgáló rendszer IDOM 2000 Konzulens Zrt. által kidolgozott és a közjegyzők által használt programjának elnevezése, élettársi nyilatkozatok elektronikus rendszere

⁷ Bét. 1. §

⁸ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:87. § és 3:90. §

⁹ Bét. 3. § (3) és (5)-(6) bek.

ges élettársi kapcsolatban és a regisztrált párkapcsolatban élők egymás hozzátartozói, míg a bejegyzett élettársak és a házastársak közeli hozzátartozóknak minősülnek.

A tényleges együttélés *apasági vélelmet* nem keletkeztet és kizárólag a különemű párok esetében lehetséges az emberi reprodukcióra irányuló eljárásban való részvétel¹⁰ abban az esetben, ha egyikük sem él házasságban és az élettársi kapcsolatuk fennállásáról közokiratban nyilatkoznak. 2010. január 1. napjával, vagyis az ENYER-rendszer aktív működésének megkezdésével új apasági vélelem keletkezett, miszerint ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, azt kell a gyermek apjának tekinteni, aki ezen idő alatt az ENYER-rendszer által igazolt élettársi kapcsolatban élt. A regisztrált párkapcsolatban élők közül itt is csak a különeműek vehetnek részt reprodukciós eljárásban, azonban az együttélés tényét ebben az esetben elegendő a rendszerből lekért tanúsítvánnyal igazolni. A bejegyzett élettársi kapcsolat nem keletkeztet apasági vélelmet és az egyneműek reprodukciós eljárásban sem vehetnek részt. Az együttélési formák új típusú szabályozásával a fentiek szerint az apai jogállást keletkeztető tények sorában a házassági kötelék után a nyilvántartással igazolt élettársi kapcsolat lépett a második helyre, és csupán ezek hiányában lehet egyéb eljárást, határozatot vagy nyilatkozatot figyelembe venni.¹¹ Az *örökbefogadás* valamennyi élettársi viszony esetében korlátozott a házastársak jogaihoz képest: külön-külön örökbé fogadhatnak gyermeket, azonban a közös örökbefogadás nem lehetséges.¹² Az apasági vélelemmel és annak megdöntésével kapcsolatban az új Ptk. szabályai közül két nómumra szeretném felhívni a figyelmet: az egyik, hogy az apasági vélelem egy új ok alapján is megtámadható: ha az azt megalapozó nyilatkozat tévedés, megtévesztés, vagy fenyegetés hatása alatt jött létre.¹³ A másik változás az apaság vélelmének új, egyszerűsített megdöntési lehetősége nemperes eljárás keretében.¹⁴ Amennyiben az anya házas, vagy bejegyzett félként szerepel az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásában, de az életközösség legalább háromszáz napja megszűnt, a tényleges apa pedig teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot kívánt tenni eddig két pert kellett indítania: az elsőt az apaság vélelmének megdöntése iránt, a másodikat pedig az apaság megállapítása érdekében. Az új Ptk. családjogi könyvének hatálya lépésétől¹⁵ egy eljárásban elintézhető lesz minden: a vélelmezett apa, az anya és a tényleges apa közös kérelmére a bíróság megállapítja, hogy a gyermeknek nem a vélelmezett apa az igazi apja és a tényleges apa pedig elismerő nyilatkozatot tehet.¹⁶

¹⁰ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. tv. 167. §

¹¹ Teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat, bírói ítélet, utólagos házasságkötés, reprodukciós eljárásban való részvétel és ebből eredő származás

¹² Bét. 3. § (2) bek.

¹³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:114. § (2) bek. b) pont

¹⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. Tv. 3:121. §

¹⁵ Várhatóan 2011. január 1. napjától

¹⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:114. § (2) bek. b) pont

Az élettársak *vagyoni viszonyait* – a tényleges és a regisztrált együttélés esetében azonos módon – a Ptk. szabályozza. Eszerint a házasságon kívüli nem bejegyzett élettársi kapcsolatban élő felek a szerzésben való közreműködés arányában szereznek közös tulajdont, és a háztartásban végzett munka is beszámít a szerzésben való közreműködésbe. Amennyiben az arány nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni, vagyoni jogi szerződés azonban ettől eltérően is rendelkezhet.¹⁷ A bejegyzett élettársi kapcsolatban élők vagyoni viszonyaira – mivel a kapcsolatformát szabályozó törvény nem tartalmaz eltérő rendelkezést vagy kizáró szabályt – a házasságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni,¹⁸ vagyis a főszabály a vagyoni közösség, kivéve, ha van közokiratba vagy jogi képviselő által ellenjegyzett magánokiratba foglalt vagyoni jogi szerződés. A különvagyonba tartozó vagyontárgyak köre is a házassokéval egyezik meg.¹⁹ Ezek a vagyoni jogi rendelkezéseken túlmutat az új Ptk. családjogi könyvének szabályozása, ugyanis ebben két főbb vagyoni jogi rendszer körvonalazódik, amelyek közül a házassulók vagy élettársak vagyoni jogi szerződésükben választhatnak: a vagyonekülönítési és a közszerzeményi rendszer.²⁰ A vagyonekülönítési rendszer lényege, hogy a felek szerződésben a házassági vagyoneközösséget a jövőre nézve teljesen vagy egyes vagyonszerzésekre kizárják, önálló vagyonekezelést végeznek önálló felelősséggel, azonban ilyenkor is közösen viselik a közös háztartás költségeit, valamint a közös gyermek vagy a másik házastárs közös háztartásban nevelt gyermeke megélhetéséhez, felneveléséhez szükséges kiadásokat. Semmis az a kikötés, amely e költségek és kiadások alól bármelyik felet teljesen vagy részben mentesíti. A háztartásban és a gyermeknevelésben végzett munka a költségviselésben való részvételnek számít.²¹ A közszerzeményi rendszer alapján az életközösség ideje alatt vagyonekülönítés érvényesül, annak megszűnésekor pedig a közszerzemény²² megosztásra kerül a közös vagyone megosztására vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával, vagyis a házastársat annak fele része illeti meg.²³ Amennyiben nincs vagyoni jogi szerződés, úgy a törvényes vagyoni jogi rendszer fog érvényesülni, amely a házasság esetében továbbra is a vagyoneközösséget jelenti,²⁴ míg az élettársi kapcsolatnál egy speciális közszerzeményi rendszert: eszerint az élettársak az együttélés alatt önálló vagyonszerzők, de az életközösség megszűnésekor bármelyik élettársa vagy örököse kérheti a másiktól az együttélés alatt keletkezett vagyonszaporulat megosztását. A megosztás módja azonban eltér a házassokétól: ők elsődlegesen a szerzésben való

¹⁷ Ptk. 578/G. §

¹⁸ Bét. 3. § (1) bek. a) pont

¹⁹ A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. tv. (a továbbiakban Csjt.) 27-28. §

²⁰ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:64. §

²¹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:73. és 3:74. §-ok

²² A közszerzemény az a tiszta vagyoni érték, amely a házastársnak az életközösség megszűnésekor meglévő vagyonában a házastársakat terhelő adósság ráeső részének és a különvagyonának a levonása után fennmarad

²³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:70-3:72. §-ok

²⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:35. § (3) bek.

közreműködés arányában kapnak részesedést a vagyonszaporulatból, míg ha ez az arány nem állapítható meg, akkor azt egyenlőnek kell tekinteni, kivéve, ha az bármelyik élettársra nézve méltánytalan vagyoni hátrányt jelentene.²⁵ Újdonság továbbá, hogy az új Ptk. Családjogi könyve már nevesíti a tényleges élettársi kapcsolat családjogi hatásait, vagyis az élettársi tartást, valamint a lakáshasználat rendezésére vonatkozó igényt. A tartás tíz éves, vagy a kapcsolatból származó gyermek esetén egy éves életközösség fennállásához köthető, és a különélő vagy a volt házastárral egy sorban illeti meg az élettársat. A lakáshasználatot a felek vagy szerződéssel rendezik, vagy az életközösség megszűnésekor bírói rendezést kérhetnek.²⁶

A tényleges és regisztrált élettársi kapcsolat *öröklési jogi joghatásairól* a jelenleg hatályos jogi szabályozás ismeretében csupán annyiban beszélhetünk, amennyiben azt a felek végrendeleti úton biztosítják.²⁷ A bejegyzett élettársi kapcsolatban élő élettárs azonban ex lege törvényes örökösi státust élvez, vagyis házastárs hiányában ő öröklí mindannak a vagyonnak a haszonélvezetét, amelyet egyébként nem ő örökl, ha pedig leszármazó nincs állagörökössé lép elő.²⁸ Az új Ptk. Öröklési jogi könyve jelentős változásokat hoz ezen a téren is: az élettársat az örökhagyóval közösen lakott lakáson és az ahhoz tartozó szokásos berendezési és felszerelési tárgyakon holtig tartó haszonélvezeti jog illeti meg két konjunktív feltétellel: az életközösségük legalább tíz évig folyamatosan és az öröklés megnyílásakor is fennállt.²⁹ Ez a megoldás európai viszonylatban is ritka, a magyar jogalkotó e tekintetben igencsak elől jár a többi országhoz képest.³⁰ További újítás, hogy – bizonyos feltételek mellett – a házastársak ugyanabba az okiratba foglalt végrendelete érvényes lesz és a végintézkedés hatálytalanításáról rendelkező részbe bekerül az élettárs. Eszerint ha a halálkor nem állt fenn az életközösség a végintézkedés hatálytalanná válik, kivéve, ha az örökhagyó azt azért nem vonta vissza, mert az életközösség megszakadásának ellenére juttatásban kívánta őt részesíteni.³¹

²⁵ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:98. §

²⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:92-3.96. §-ok a tartásról, valamint 3:99-3:103. §-ok a lakáshasználatról, amely alatt az élettársi kapcsolat létrejöttékor vagy annak fennállása alatt használt lakás további használata értendő

²⁷ Kivételt képeznek bizonyos törvényileg garantált juttatások, amelyekre a leggyakoribb példa az élettárs haláláig tartó tíz éves, illetve közös gyermek esetén egy éves megszakítatlan együttélés eredményeképpen igényelhető özvegyi nyugdíj [A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. tv. 45. § (1) bek.]

²⁸ Ptk. 615. § (1) bek. és 607. § (4) bek., amelynek alapja a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. tv. 3. § (1) bek. c) pontja: az özvegyre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell az elhunyt bejegyzett élettárs túlélő bejegyzett élettársára

²⁹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 6:62. §

³⁰ SZEIBERT Orsolya: Élettársak, bejegyzett partnerek törvényes örökösi jogállása európai összevetésben (Közjegyzők Közlönye 2010. 14. évf. 2. szám 19. o.)

³¹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 6:20. §, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalják eleve érvényes a végrendelet, ha más formában tesz, további érvényességi kritériumok vannak

A tényleges élettársi kapcsolat *megszűnik* az életközösség megszűnésével, a házasság illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésével. A regisztrált párkapcsolat esetében ugyanez a helyzet, azonban szabályozásra kerül a nyilvántartás adatainak bizonyító ereje is: az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása nem igazolja az élettársi kapcsolat létét abban az esetben, ha a felek bármelyikének az élettársi viszony fenn nem állásáról szóló nyilatkozata az ENYER-rendszerbe bejegyzésre kerül, ha az egyik fél meghal, vagy utóbb bármelyikük házasságot köt, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot létesít.³² A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnik az egyik fél halálával, bírósági felbontással, valamint közös megegyezés esetén nemperes eljárás keretében közjegyző általi megszüntetéssel.³³ A házasság megszűnésének módjai (házastárs halála, bírósági felbontás) is kibővülnek majd az új Ptk. hatályba lépésével: az egyik házastárs nemének megváltoztatása az új nem anyakönyvezésének napján szünteti meg a házasságot.³⁴

A párkapcsolati modellek főbb jellegzetességeinek áttekintése során láthatjuk, hogy a de facto élettársi kapcsolat a regisztrált párkapcsolattal, míg a bejegyzett élettársi kapcsolat a házasság intézményével mutat rokon vonásokat. A jogalkotó olyannyira közelíti az azonos neműek közötti bejegyzett élettársi kapcsolatot a házasság intézményéhez, hogy ez sokakban *alkotmányossági aggályokat* vet fel. Ez a kétely végigkíséri az élettársakra vonatkozó magyarországi jogalkotás egész folyamatát, ugyanis az élettársi kapcsolat új típusú szabályozásának forrásait már megszületésük pillanatában alkotmányossági kifogással támadják. Az azonos és különemű párok jogi helyzetének rendezését egyaránt célul tűző, a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvényt az Alkotmánybíróság még annak hatályba lépését megelőzően alkotmányellenessé nyilvánította és megsemmisítette. A taláros testület határozatában arra hivatkozott, hogy a jogszabály adta lehetőség a különeműek vonatkozásában a házasság intézményének megkettőzése lenne, ugyanakkor azt is megállapította, hogy az azonos nemű személyek számára – mivel ők házasságot nem köthetnek – a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes.³⁵ Az Országgyűlés ezt követően fogadta el a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvényt (a továbbiakban: Bét.),³⁶ amely rendelkezésinek alkotmányellenességét kilenc különböző indítványban kérték megállapítani. Az Alkotmánybíróság az indítványokat egyesítette, majd 2010. március 23-án hozott határozatot, amelyben a hatályos szabályozás alkotmányossága mellett foglalt állást.³⁷ Álláspontja szerint az immár kizárólag azonos neműek

³² Az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. tv. 36/E. §

³³ Az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. tv. 36/A-36/D. §-ok alapján

³⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:21. § c) pont

³⁵ 154/2008 (XII. 17.) ABH

³⁶ 2009. július 1. napján lépett hatályba és jelenleg is hatályban van

³⁷ 533/B/2009. ABH

számára létrehozott jogintézmény nem veszélyezteti a házasság Alkotmány által kiemelten védett helyzetét, a házasságra vonatkozó rendelkezések generális utaló szabállyal történő „megfelelő” alkalmazása nem sérti a jogbiztonságot, és a „megkülönböztetés hiányát” kifogásoló indítványok sem megalapozottak, mivel a legfontosabb tartalmi különbségek láthatóak a névviselés, az örökbefogadás és a hűmán reprodukciós eljárás esetén. Ugyanakkor a jogalkotónak lehetősége van arra is, hogy a házasság védettségi szintjét további előnyök nyújtásával növelje. A bejegyzett élettársaknak biztosított törvényes örököségi helyzet pedig bővíti ugyan az ebben a pozícióban lévő jogalanyok körét, azonban nem sérti az öröklési jog, mint Alkotmányban biztosított jog tartalmát.³⁸ A családjogi tárgyú jogalkotás területén – a Bét. mellett – egy további jogszabály sorsa is bizonytalanra vált az alkotmányosság kifogások következtében. Ez a joganyag a 2010. március 2. napján kihirdetett Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény, amelynek nómuma, hogy az eddig külön törvényben szabályozott családi jogot önálló könyvként emeli be a kódexbe. Az új Ptk. hatályba léptető rendelkezéseinek (Ptké.)³⁹ alkotmányellenességét már a kihirdetés hetében indítványokkal támadták meg, így az első két könyv (a bevezető rendelkezések és a személyekről szóló rész) 2010. május 1. napjára tervezett hatályba lépése megkérdőjeleződött.⁴⁰ A Családjogi és az Öröklési jogi könyv⁴¹ várhatóan 2011. január 1. napján léphet majd hatályba. Ennek tükrében a fentiekben felvázolt új Családjogi könyv rendelkezései egy már elfogadott, de még hatályba nem lépett jogszabály részét képezik. Az eddig elhangzottak alapján megállapítható, hogy az a közjegyző, aki a jelenleg hatályos és a későbbiekben hatályba lépő rendelkezések ismeretében szeretne ügyfelének teljes körű tájékoztatást adni az élettársi kapcsolatokat illetően, egy kirakós olyan darabkáit kényszerül egymáshoz illeszteni, amelyek mérete és alakja az összerakás folyamata során állandóan változik. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy az utóbbi évek családjogi vívmányaival párhuzamosan, részben azokra reflektálva jelentősen bővült a közjegyzői nemperes eljárások köre.⁴²

³⁸ Az alkotmánybíróság emellett állást foglalt még abban a kérdésben, hogy a homoszexualitás szabályozása nem veszélyezteti a kiskorúak szellemi, lelki fejlődését, nem jelenti az önrendelkezési jog sérelmét, továbbá nincs alkotmányos ok arra, hogy az anyakönyvvezető pusztán a párok szexuális beállítottsága miatt megtagadhassa a közreműködést

³⁹ Az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 2010. évi XV. tv. 1. § (1) bek.-e alkotmányellenességének vizsgálata

⁴⁰ Az Alkotmánybíróság az előadást követően, 2010. április 26. napján kihirdetett 436/B/2010 AB hat.-ában döntött arról, hogy az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 2010. évi XV. tv. 1. § (1) bek.-e, valamint 208. §-a alkotmányellenes, ezeket a kihirdetés napjával megsemmisítette, így nem léptek hatályba

⁴¹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. Harmadik és Ötödik könyve

⁴² A jelenleg hatályos nemperes eljárások: előzetes bizonyítás, igazságügyi szakértő kirendelése, értékpapír és okirat semmissé nyilvánítása, bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetése, ENYER vezetése. 2010. június 1.-től hatályba lépő eljárások: fizetési meghagyásos eljárás (magyar és európai), végrehajtás elrendelése a magyar és európai fizetési meghagyás, valamint a közjegyző által jóváhagyott egyezség és közjegyzői okirat alapján. 2011. január 1. napjától új hagyatéki

B) Jogalkalmazás

A közjegyző jogalkalmazó tevékenységét napjainkban a hatáskörök szélesedése, átstrukturálódása, „kvázi bírói szerepének” felértékelődése jellemzi,⁴³ amely a családi jogviszonyok rendezésének három főbb területén nyilvánul meg: az új nemperes eljárások lefolytatása és az ezekhez kapcsolódó nyilvántartások vezetésekor, a házassági – és élettársi vagyoni jogi szerződések és a családi viszonyok rendezését elősegítő egyéb nyilatkozatok okiratba foglalása során, valamint az egyre gyakrabban igénybe vett családjogi tárgyú tanácsadási tevékenység keretében.

Ba) Új nemperes eljárások lefolytatása

Az Országgyűlés által 2009 áprilisában elfogadott Bét. két vonatkozásban bővítette a közjegyzők tevékenységét: a korábban már ismertetett tényleges élettársi kapcsolatban élők fogalmát pontosító rendelkezés,⁴⁴ valamint a bejegyzett élettársakra vonatkozó szabályok 2009. július 1. napjával léptek hatályba. Ettől az időponttól kezdve a felek kérhetik bejegyzett élettársi kapcsolatuk közjegyző előtti nemperes eljárásban történő megszüntetését. A másik újítás 2010. január 1. napi hatállyal az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának létrehozása. Tekintettel arra, hogy a közjegyzők által használt ENYER rendszer technikai háttere mindkét ügytípus lefolytatásához segítséget nyújt, az alábbiakban az eljárások menetét a program funkcióinak bemutatásával ismertetem.

A *bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére* vonatkozó rendelkezéseket a Bét. 4. § (1) bek. c) pontja alapján biztosított hatáskör alapján az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény (a továbbiakban Kjnp.) 36/A-36/D. §-ai szabályozzák. Az eljárás lefolytatásának konjunktív feltételei a következők: azt a bejegyzett élettársak befolyásmentesen, közösen kérik, egyiküknek sincs olyan gyermeke, akinek tartására a bejegyzett élettársak közösen kötelezettek, és közjegyzői okirat vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirati formában meggyeztek a közös vagyon megosztása kérdésében (egymással szemben fennálló jogszabályon alapuló tartás, közös lakás használata, kivételt képez az ingatlanon

---

eljárási törvény lép hatályba, valamint – az új Ptk. hatályba lépésétől függően – a házassági és élettársi vagyoni közösségi szerződések nyilvántartásának vezetése és az általános meghatalmazások nyilvántartásának vezetése. Egyelőre előre meg nem határozott időpontban lép hatályba az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolog zálogjogi nyilvántartásának vezetése (AZONY).

⁴³ KÖRÖS András: Aktuális családjogi kérdések c. előadásában használt szövegrészlet (a MOKK által szervezett 2010. február 5. napján tartott tanfolyam)

⁴⁴ A Bét. 6. §-a kiegészíti a Ptk.-ban rögzített élettárs-fogalmat azzal, hogy a házasságkötés mellett a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése is kizárja a felek között az élettársi viszonyt, és feltétel lesz, hogy az élettársak közül egyiküknek sem álljon fenn mással házassági életközössége, bejegyzett élettársi életközössége vagy élettársi kapcsolata, és ne álljanak egymással egyenesági rokonságban vagy testvéri, féltestvéri kapcsolatban

fennálló közös tulajdon megszüntetése). A közokirat elkészítésére az a közjegyző is jogosult, aki a bejegyzett élettársi kapcsolatot nemperes eljárásban megszünteti. A közjegyző általi megszüntetésnek nincs helye, ha a bejegyzett élettársak bármelyike cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképes, vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat érvénytelenné nyilvánításának vagy nemlétezése megállapításának lenne helye. A felek választása szerint az eljárásra az a közjegyző az illetékes, akinek illetékességi területén a kérelmezők utolsó lakóhelye volt, vagy akinek illetékességi területén a felek valamelyikének lakóhelye van. Ha a feleknek a kérelem előterjesztésekor nincsen belföldi lakóhelye, az eljárást a bejegyzett élettársi kapcsolatot az anyakönyvi nyilvántartásba bejegyző anyakönyvvezető illetékességi területe szerint illetékes közjegyző folytatja le.⁴⁵ A kapcsolat megszüntetése a házassági bontóper analógiájára működik, azonban bizonyításnak és igazolásnak nincs helye. A feleknek kérelmükben nyilatkozniuk kell az eljárás lefolytatásához szükséges feltételek fennállásáról, a közjegyző illetékességét megalapozó okról, és csatolniuk kell a közös vagyon megosztása kérdésében készült megállapodásukat vagy amennyiben az ingóságok megosztása a kérelem előterjesztésének időpontjában már megtörtént, a kérelemben elegendő ennek tényéről nyilatkozni. Amennyiben az érdemi vizsgálat nélküli elutasítás feltételei nem állnak fenn, a közjegyző a feleket a kérelem beérkezésétől vagy a hiánypótlástól számított harminc napon belül személyesen meghallgatja a kérelmükről, a megállapodásukról, valamint a megszüntetés feltételeinek fennállásáról. A meghallgatás egy alkalommal legfeljebb hatvan napra elhalasztható, ha bármelyik fél azt legkésőbb a meghallgatáson kéri. Amennyiben a meghallgatáson – a halasztás esetét kivéve – bármelyik fél személyesen nem jelenik meg, a közjegyző az eljárást megszünteti. Ezt követően a közjegyző dönt a felek okiratba foglalt egyezségéről: amennyiben az nem hagyható jóvá, a jóváhagyást megtagadja és a kérelmet elutasítja, ha pedig az egyezséget jóváhagyja, a bejegyzett élettársi kapcsolatot végzéssel megszünteti és ebben rendelkezik – a közjegyzői díjon és költségtérítésen kívüli – egyéb eljárási költségek viseléséről.⁴⁶ A felek egyezségét jóváhagyó végzés a bíróság által jóváhagyott egyezséggel, a bejegyzett élettársi kapcsolatot megszüntető végzés pedig a bíróság ítéletével azonos hatályú és ellenük nincs helye felülvizsgálati kérelemnek. A közjegyző a megszüntető végzést öt munkanapon belül megküldi az illetékes anyakönyvvezetőnek. Az anyakönyvezésről szóló BM-rendelet⁴⁷ a végzés elektronikus úton történő továbbküldéséről rendelkezik, amelyen az ENYER rendszerben generált és elektronikus aláírással ellátott végzés továbbítását értjük, azonban az anya-

⁴⁵ Kjnp. 36/A. § (6) bek.

⁴⁶ Kjnp. 36/D. § (1) bek.: a felek – eltérő megállapodás hiányában – egyenlő arányban viselik az eljárás költségeit, a jogi képvisellel kapcsolatos költségeket pedig mindegyik fél maga viseli

⁴⁷ Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 6/2003. (III. 7.) BM rendelet 67/D. § (1) bek.: „Az anyakönyvvezető az anyakönyv „Utólagos bejegyzések” rovatába a magyar közjegyző által elektronikus úton megküldött végzés alapján jegyzi be azt, hogy a közjegyző a bejegyzett élettársi kapcsolatot megszüntette...”

könyvvezetők részére kialakított Anyakönyvi Szolgáltató Rendszer (ASZA rendszer) jelenlegi állapotában nem tudja még fogadni az általunk készített végzést, így azt a továbbfejlesztésig⁴⁸ csupán papír alapon tudjuk elküldeni az illetékes anyakönyvvezető részére. Az eljárás lefolytatása – a személyes meghallgatás kivételével – az ENYER rendszeren keresztül történik az alábbiak szerint: a közjegyző vagy helyettese irodájának azonosítását követően aláíró kártyájával belép a programba és az ügykezelőben kiválasztja a bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetése funkciót. Ezt követően rögzíti a felek személyes adatait, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolat anyakönyvvezésével összefüggő adatokat a bemutatott anyakönyvi kivonat tartalmának megfelelően. Az adatrögzítés után a rendszer egyetlen gombnyomásra kiadja a közjegyzői végzés szerkeszthető változatát. A véglegesített irat megnyitását követően a közjegyző vagy helyettese elektronikus aláírásával látja el a végzést. Az eljárás során egyelőre még nem merültek fel gyakorlati kérdések illetve problémák, mivel eddig az ügyfelek irodánkhoz nem nyújtottak be megszüntetés iránti kérelmet és 2009. július 1. napja óta a kollégák országosan is csupán tizenhét eljárást folytattak le.

Az *Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának vezetését* a Kjnp. 36/E-36/G §-ai szabályozzák, a technikai kérdések és az adatszolgáltatásra vonatkozó rendelkezések pedig a 83/2009. (XII. 30) IRM rendeletben találhatóak. A közhiteles nyilvántartás elsődlegesen a de facto élettársi kapcsolatok fennállásának bizonyítását könnyíti meg,⁴⁹ amely önmagában is nagy előre lépést jelent, hiszen ezt megelőzően egy élettársi vagyoni jogi perben rengeteg időt emésztett fel a kapcsolat fennállásának tanúbizonyítással történő igazolása. Egyetlen anyagi jogi joghatása, hogy a bejegyzés ténye apasági vélelmet keletkeztet. Az eljárás menete a következő: kizárólag személyesen,⁵⁰ fennállás bejegyzésekor együttesen, míg a kapcsolat megszüntetésének rögzítésekor az egyik fél részéről lehet nyilatkozatot tenni a közjegyző előtt. Az élettársak közös kérelme esetén a közjegyző illetékességét az élettársak bármelyikének lakóhelye vagy tartózkodási helye megalapítja.⁵¹ A nyilatkozattétel előtt a közjegyző vagy helyettese tájékoztatja a feleket az élettársi kapcsolat fogalmi elemeiről, keletkezésének és megszűnésének módjáról, valamint joghatásairól. Ezt követően belép az ENYER rendszerbe és elsőként a nyilvántartott kapcsolatok kezelése menüpontot választva meggyőződik arról, van-e a nyilatkozó feleknek fennálló kötelekként nyilvántartott élettársi kapcsolata.⁵² Amennyiben pozitív eredményt kap, akkor a nyilvántartásba vételt el kell utasítani és az erről szóló

---

⁴⁸ Várhatóan 2010 nyarán vagy őszén lehetőség lesz az elektronikus küldésre és az anyakönyvvezetők elektronikus úton betekintést is nyerhetnek az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába

⁴⁹ Valójában a bizonyítási terhet fordítja meg, vagyis a kapcsolat fennállását igazoló tanúsítványt felmutató fél ellenfelének kell bizonyítania

⁵⁰ Kjnp. 36/F. § (3) bek.

⁵¹ Kjnp. 36/F. § (1) bek.

⁵² Kjnp. 36/E. § (3) bek.: értelmében az élettársi nyilvántartásba újabb élettársi kapcsolat fennállására vonatkozó nyilatkozat addig nem jegyezhető be, amíg a korábban nyilvántartásba vett élettársi kapcsolat fennállását az élettársi nyilvántartás igazolja

végzést a program segítségével generálható. Ha nincs fennálló bejegyzés, akkor a következő lépés a személyazonosság és az okmányok ellenőrzése, amely a lehető legegyszerűbb, mivel program használata közben automatikusan lekérdezés történik a JÜB rendszerből. A felek nyilatkozatának rögzítése céljából az ENYER egy jegyzőkönyvet szerkeszt, amelyre a szóbeli tárgyalás jegyzőkönyvére vonatkozó szabályok az irányadóak. A nyilatkozat nyilvántartásba vételéről szóló végzés – amely tartalmazza a nyilvántartás adatait – végrehajtható ítélet hatályú végzés, vagyis fellebbezésre való tekintet nélkül kell bejegyezni az adatokat.⁵³ Ha csak az egyik élettárs nyilatkozata alapján kerül bejegyzésre a kapcsolat fenn nem állásáról szóló nyilatkozat, a közjegyző az erről szóló végzést a másik élettárnak is kézbesíti. Ezek a szabályok alkalmazandók abban az esetben is, ha a közjegyző a bejegyzésről szóló határozatát kijavítja, vagy kiegészíti.⁵⁴ A végzésekkel szembeni fellebbezés a Pp. alapján lehetséges a tízezer forintos tételes illeték lerovása mellett. Az élettársi nyilvántartás az adatokat az élettársi kapcsolat fennállásáról szóló nyilatkozat bejegyzésének időpontjától számított száz évig tartalmazza, ezt követően azokat automatikusan törli. A Kjnp. nem ismer változásbejegyzési eljárást, csupán a felek személyazonosító adatai változhatnak, amelyek automatikusan frissülnek a rendszerben a MOKK és az SZLA (személyi adat- és lakcím-nyilvántartó) közötti adatkapcsolat útján. A nyilvántartás az alábbi adatokat tartalmazhatja: a kérelmezők személyazonosító adatait,⁵⁵ az élettársi kapcsolat fennállásáról szóló nyilatkozatot, nyilatkozatot arról, hogy az élettársi nyilvántartásba bejegyzett élettársi kapcsolat már nem áll fenn, azt az időpontot, amikor az anyakönyvi bejegyzés szerint a nyilvántartásba bejegyzett élettársi kapcsolat a kérelmezők bármelyikének házassága, bejegyzett élettársi kapcsolata vagy halála miatt megszűnt, valamint a nyilatkozatot a nyilvántartásba bejegyző közjegyző nevét, székhelyét és a bejegyzésről szóló végzés ügyszámát. Az élettársak közös kérelmére az élettársi nyilvántartás tartalmazza az élettársak nyilatkozatát is a születendő közös gyermekeik családi nevééről. A névviselésre vonatkozó hatályos rendelkezések megfelelő alkalmazásával vagy az egyik, vagy a másik élettárs családi neve rögzíthető, illetve ha a felek a saját családi nevüket viselik, akkor közös nevet is be lehet jegyezni.⁵⁶ A nyilvántartás őt érintő tartalmáról a félnek kérelemre bármely közjegyző bármikor tanúsítványt adhat a nyilvántartásban szereplő adatainak igazolása céljából.⁵⁷ Noha a szabályozás kimondja, hogy kizárólag a nyilvántartásban szereplő személynek adható ki a tanúsítvány, az a Pp. 67. §-a szerinti meghatalmazott részére is elkészíthető, hiszen a Kjnp. rendelkezéseit minden esetben a Pp.-vel összhangban

---

⁵³ Kjnp. 36/F. § (4) bek.

⁵⁴ Kjnp. 36/F. § (6) bek.

⁵⁵ Kjnp. 36/E. § (4) bek. értelmében: a kérelmezők jelenlegi és születési családi és utóneve, születési helyük és idejük, anyjuk születési családi és utóneve, állampolgárságuk

⁵⁶ Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. tvr. 27/A. § (2) bek.: A családi név egy- vagy kéttagú. A kéttagú családi név tagjait kötőjel köti össze

⁵⁷ Kjnp. 36/G. § (1) bek.

kell értelmezni. A leggyakoribb esete ennek, amikor a gyermek megszületése utáni napokban az apa keresi fel meghatalmazással a közjegyzői irodát nemleges tanúsítvány kiállítása céljából. Az élettársi nyilvántartásból a Kjnp. alapján adatigénylésre jogosult az a közigazgatási hatóság és közigazgatási szerv, bíróság, ügyész, nyomozó hatóság, nemzetbiztonsági szolgálat, továbbá a közjegyző tevékenységének szakmai felügyeletét ellátó szerv, amely minden egyes igényelt adat tekintetében a törvényi rendelkezés megjelölésével igazolja, hogy törvény az ügy elbírálásához, továbbá jogosultság, illetve kötelezettség fennállásának ellenőrzéséhez feljogosította az adat kezelésére. Az adatigénylőnek a kérelemben meg kell jelölnie annak az eljárásának az ügyszámát és tárgyát, amelyben az igényelt adatok megismerésére törvény alapján jogosult.⁵⁸ Az ENYER rendszer üzemelésének eddigi közel négy hónapos gyakorlatában két problémakörrel találkozunk rendszeresen. Az első az ún. nemleges (a nyilvántartásban nem szereplés tényét igazoló) tanúsítványt kérők tömeges megjelenése két okból. Az apasági vélelmet keletkeztető joghatás miatt rengeteg élettársi kapcsolatból születő gyermek anyakönyvezése vált nehezebbé 2010. január 1-től, ugyanis hiába rendelkeznek a felek a korábban elegendőnek bizonyuló teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal, mivel a szülés előtti napon is lehetséges egy az apától különböző másik személlyel közösen élettársi nyilvántartásba vételt kérni. Ebből adódóan az anyakönyvvezetőnek előzetesen meg kell győződnie arról, hogy a szülés időpontjáig volt-e az anyának regisztrált párkapcsolata és csak ennek hiányában veheti figyelembe a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot.⁵⁹ Így az ifjú szülők két lehetőség közül választhatnak: vagy kivárik, amint az anyakönyvvezető hivatalos úton megkeresi a MOKK-ot⁶⁰ és díjmentesen beszerzi a szükséges tanúsítványt, vagy díj ellenében maguk kérik ki azt bármelyik közjegyzőtől.⁶¹ Inkább az utóbbi megoldást részesítik előnyben tekintettel arra, hogy így azonnal kézhez kapják a dokumentumot és ennek birtokában hamarabb anyakönyveztetetik a gyermeküket. Ebben az esetben a születési anyakönyv nélkül meg sem igényelhető szociális ellátásokhoz is jóval hamarabb juthatnak hozzá.⁶² Amennyiben az informatikai fejlesztések megfelelő ütemben haladnak és a szükséges törvénymódosítás is megtörténik, az anyakönyvvezetőnek lehetősége lesz elektronikus úton adatot igényelni az ENYER rendszerből és remélhetőleg ezzel megoldódik ez a fiatal szülők számára újabb adminisztratív terhet

⁵⁸ Kjnp. 36/G. § (3) bek.

⁵⁹ Csjt. 35. § (4) bek. és 36. §

⁶⁰ Az így teljesítendő adatközlés 2010. február 13. napjától díjmentes és ez egyúttal az anyakönyvvezető egyetlen lehetősége is az adatbeszerzésre, mivel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. tv. (a továbbiakban: Ket.) 36. § (2) bek.: „Az ügyfél azonosításához szükséges adatok kivételével az ügyféltől nem kérhető olyan adat igazolása, amely nyilvános, vagy amelyet valamely hatóság, bíróság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell. Az adatszolgáltatás iránti kérelmet öt munkanap alatt kell teljesíteni.”

⁶¹ A tanúsítvány kiállításának díja 2.200,- Ft

⁶² Például anyasági támogatás, terhességi gyermekágyi segély

jelentő probléma. A másik indok, amiért nemleges tanúsítvány kiállítását kéri az ügyfelek, az a bizonyos szociális ellátások igénybe vételéhez szükséges „egyedülálló” státus igazolása. Noha a jogalkotó ehhez a tanúsításhoz nem fűz vélelmet (vagyis aki nem szerepel az élettársi nyilvántartásban, azt nem kell egyedülállónak tekinteni), azonban a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. Törvény (a továbbiakban: Ket.) 2009. október 1. napjával hatályba lépő módosítása miatt⁶³ a jegyzők már nem állíthatnak ki hatósági bizonyítványt az egyedülállóság tényéről, így azóta az ezt igénylő ügyfelek is a közjegyzői irodák ajtaján kopogtatnak. A nemleges tanúsítványok mellett felvetődő másik probléma a „szerelmi háromszög” esete, amikor egy házas, de házassági életközösségben már nem élő fél létesít élettársi kapcsolatot egy harmadik személlyel. Mivel a közjegyző a nyilvántartásba való bejegyzés során bizonyítást nem folytathat le, kizárólag a felek nyilatkozatára hagyatkozik és a házassági életközösség hiányáról szóló állítás figyelembe vételével bejegyezheti a párkapcsolatot.⁶⁴ Így ha a feleség létesít egy harmadik féllel regisztrált élettársi kapcsolatot az a furcsa helyzet állhat elő, hogy bár az új partnerétől származik a gyermeke, az apai státust megalapozó vélelmek sorában előbb álló házasság fennállása miatt mégis a férjet kell jogi értelemben a gyermek apjának tekinteni. Amennyiben pedig a férj létesít egy másik nővel élettársi kapcsolatot, jogilag mind a felesége, mind pedig az élettársa gyermekének ő lehet az apja.⁶⁵

Az új Ptk. – a Családjogi Könyv hatályba lépésétől függően, várhatóan 2011. január 1. napjától – újabb feladattal látja el a közjegyzőket: létrejön a MOKK által vezetett *házassági és élettársi vagyontársasági szerződések országos nyilvántartása*, amelybe a közjegyző a házastársak vagy élettársak kérelmére veszi fel a szerződéseket. A bejegyzés ténye garanciális jelentőséggel bír, ugyanis ez a harmadik személyekkel szembeni hatályosulás feltétele. Amennyiben nincs bejegyzés, a házastársaknak vagy élettársaknak kell bizonyítaniuk, hogy harmadik személy a szerződésről és annak tartalmáról tudott. A MOKK elektronikus úton is adhat tájékoztatást arról, hogy a szerződés szerepel-e a nyilvántartásban, azonban tartalmi kérdésről csak abban az esetben adható felvilágosítás, ha erre valamelyik házastárs vagy élettárs írásban felhatalmazást ad, vagy azt hatóság részére, törvényben meghatározott feladatai ellátása érdekében kell teljesíteni.⁶⁶

⁶³ Ket. 83. § (8): „A hatóság a hatósági bizonyítvány kiadását megtagadja, ha kiadása jogszabályba ütközik, vagy az ügyfél valótlan vagy olyan adat, tény, állapot igazolását kéri, amelyre vonatkozóan a hatóság adattal nem rendelkezik.”

⁶⁴ Kjnp. 36/F. § (7) bek. szerint az eljárásban bizonyításnak nincs helye

⁶⁵ Erről részletesebben ld. SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf Nem létező babák, szerelmi háromszögek. Az Élettársi Nyilatkozatok nyilvántartásának első hónapja című cikkét (NOTARIUS HUNGARICUS II. évf. 1. szám 2010. január-február 12-13. o.)

⁶⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:66. §

**Bb) Házastársi- és élettársi vagyoni szerződések,
egyéb családjogi tárgyú jognyilatkozatok közokiratban**

Az új Ptk. Családjogi könyve⁶⁷ külön fejezetben rögzíti a *házassági vagyoni szerződések*re vonatkozó rendelkezéseket.⁶⁸ Az Élettársi kapcsolatot szabályozó Negyedik részben pedig általánosságban mondja ki, hogy az élettársak bármilyen olyan vagyoni jogi rendelkezést tehetnek *élettársi vagyoni szerződésben*, amely – akár törvény akár szerződés alapján – a házastársak között érvényesülhet és a szerződés formájára, valamint nyilvántartásba vételére is a házastársakra vonatkozó szabályok az irányadóak.⁶⁹ A szerződés időbeli hatálya a házassági illetve élettársi életközösség időtartamára terjed ki, közokiratban vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirati formában jöhet létre, és a felek kérelmére felvehető az országos nyilvántartásba. Módosítása a házassági illetve élettársi életközösség fennállása alatt bármikor lehetséges a létrejöttére vonatkozó érvényességi és hatályossági szabályok megfelelő alkalmazásával. A szerződés tartalmi eleme lehet a vagyoni jogi rendszer választása, azok vegyítése és az attól való eltérés; rendezhető benne a közös lakás használata és újdonságképpen a felek vagyoni sorsáról haláluk esetére is rendelkezhetnek a közös végrendelet szabályai szerint. Megszűnésének és megszüntetésének különböző módozatai vannak az életközösség megkezdése előtt és azt követően. Az előbbi esetben, vagyis abban az időszakban, amikor a szerződés még nem hatályosulhat a felek felbonthatják vagy attól bármelyikük elállhat. A bíróság szünteti meg a szerződést abban az esetben, ha az életközösség fennállása alatt biztosítja az egyik félnek a közszerzeményt. Az életközösség fennállása alatt lehetséges a közös megegyezéssel történő megszüntetés és bármelyik fél önállóan is felmondhatja a szerződést, amennyiben ennek lehetőségét a felek megállapodásukban biztosították. Utóbbi esetben a jövőre nézve szűnik meg a szerződés, és a felek között a továbbiakban a házastársi vagyonközösség illetve az élettársakra irányadó törvényes vagyoni jogi rendszer szabályai lesznek irányadóak. Végezetül megszűnik a szerződés a házassági illetve élettársi életközösség megszűnésével, kivéve, ha annak oka az egyik fél halála és a szerződés a házastársak vagy élettársak közös végrendeleteként hatályosulhat. A megszűnés esetén bármelyi házastárs illetve élettárs vagy annak örököse igényelheti a szerződésben kikötött vagyoni jogi rendszernek megfelelő elszámolást.⁷⁰

Az *egyéb családjogi tárgyú nyilatkozatok* továbbra is népszerűek: leggyakrabban a lombik programban való részvétel feltételeinek igazolása, valamint az élettársi minőséghez kötődő bizonyos kedvezmények igénybe vételének elősegítése céljából kérik az ügyfelek a közokiratba foglalást.

⁶⁷ Várhatóan 2011. január 1. napjától hatályos

⁶⁸ Harmadik Könyv III. Fejezet

⁶⁹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:97. §

⁷⁰ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv. 3:64., 3:66., 3:67., 3:69. és 3:75., 3:76. §-ok

Bc) A közjegyző családjogi tárgyú tanácsadói tevékenysége

A közjegyző tanácsadói tevékenysége – a rendkívüli gyorsasággal módosuló jogszabályi rendelkezéseknek köszönhetően – egyre inkább előtérbe kerül a családjog területén. Úgy gondolom, hogy ez a közeljövőben két vonatkozásban jelent majd kihívást számunkra: egyrészt naprakész tudással kell rendelkezünk az új Ptk. családjogi és öröklési jogi rendelkezéseiről, másrészt minden jogkövetkezményre kiterjedő hatállyal kell tájékoztatnunk az ügyfeleket a rendelkezésre álló regisztrációs lehetőségekről és segítséget nyújtani nekik az adott egyedi élethelyzetnek és igényeknek leginkább adekvát forma kiválasztásában.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: Nem létező babák, szerelmi háromszögek. Az Élettársi Nyilatkozatok nyilvántartásának első hónapja NOTARIUS HUNGARICUS II. évf. 1. szám 2010. január-február 12-13. o.
- SZEIBERT Orsolya: Élettársak, bejegyzett partnerek törvényes örökös jogállása európai összevetésben Közjegyzők Közlönye 2010. 14. évf. 2. szám 19. o.